

POSTANOWIENIE

12 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi M. J. na skutek zażalenia skarżącego
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 23 marca 2023 r., I S 24/23,
w sprawie ze skargi M. J.
o stwierdzenie przewlekłości w postępowaniu, które toczy się przed Sądem
Okręgowym w Katowicach pod sygnaturą akt I C 1658/21,
w przedmiocie wniosku pełnomocnika skarżącego o uzasadnienie postanowienia
Sądu Najwyższego z 28 marca 2024 r., II CZ 169/23

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Wydane przez Sąd Najwyższy postanowienie nie podlega uzasadnieniu, gdyż nie przysługuje na nie środek zaskarżenia. Skoro ustawodawca nie przewidział sporządzania uzasadnienia dla niezaskarżalnego postanowienia, to - tym samym - wyłączył możliwość żądania dokonania tej czynności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2023 r. II CSKP 1534/22)

Wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia z 28 marca 2024 r., sygn. akt II CZ 169/23, podlega zatem odrzuceniu (art. 357 § 2¹ w związku z art. 328 § 4 i art. 361 oraz art. 391 § 1 zdanie pierwsze i art. 398²¹ k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Na marginesie należy przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, stwierdził, że art. 49 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z kolei w zakresie odnoszącym się do oceny procedury nominacyjnej w świetle prawa Unii Europejskiej, Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK ZU poz. 65/A/2022) stwierdził m.in., że art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim – w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii – przyznaje sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do: a) pomijania w procesie orzekania przepisów Konstytucji, jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji, b) orzekania na podstawie przepisów nieobowiązujących, uchylonych przez Sejm lub uznanych przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją, jest niezgodny z art. 2, art. 7 i art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 178 ust. 1 i art. 190 ust. 1 Konstytucji. Z kolei art. 19 ust. 1 akapit drugi i art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim – w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii oraz zapewnienia niezawisłości sędziowskiej – przyznają sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do: a) kontroli legalności procedury powołania sędziego, w tym badania zgodności z prawem aktu powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, b) kontroli legalności uchwały Krajowej Rady Sądownictwa zawierającej wniosek do Prezydenta o powołanie sędziego, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji, c) stwierdzania przez sąd krajowy wadliwości procesu nominacji sędziego i w jego efekcie odmowy uznania za sędziego osoby powołanej

na urząd sędziowski zgodnie z art. 179 Konstytucji, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

W świetle orzecznictwa TSUE granicą tzw. wykładni pronunijnej jest działanie sądu *contra legem* rozumiane jako prowadzące do naruszenia ustawy (zob. np. wyroki TSUE: z 19 września 2019 r., Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, pkt 61; z 27 marca 2019 r., Mariusz Pawlak, C-545/17, EU:C:2019:260, pkt 85). Zasada wykładni prawa krajowego zgodnie z prawem Unii (tzw. zasada wykładni zgodnej) ma wyznaczone granice. Mianowicie obowiązek sądu krajowego dotyczący odwoływania się do prawa Unii przy dokonywaniu wykładni i stosowaniu norm prawa krajowego nie może służyć jako podstawa dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem* (zob. np. wyroki TSUE: z 15 kwietnia 2008 r. w sprawie C-268/06, Impact, Zb.Orz. s. I-2483, pkt 100; 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych od C-378/07 do C-380/07, Angelidaki i in., EU:C:2009:250, pkt 199; z 4 stycznia 2012 r., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 25; z 15 stycznia 2014 r., Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, pkt 39; z 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14, EU:C:2016:278, pkt 32; z 7 sierpnia 2018 r., Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, pkt 40; z 11 lutego 2021 r., M.V. i in., C-760/18, EU:C:2021:113, pkt 67).

Nawet przy założeniu konieczności odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego w razie jego niezgodności z prawem Unii jest to rozwiązanie ostateczne, wówczas, gdy nie da się go pogodzić z prawem UE, co jednak nie stanowi podstawy do wnioskowania o dopuszczalności wywiedzenia z przepisu prawa polskiego normy nieistniejącej (a zatem kreowania w istocie nowej normy prawnej), a jednocześnie takiej, która byłaby wprost sprzeczna z Konstytucją RP. Kwestia konieczności odstąpienia od stosowania przepisu krajowego w zakresie, w jakim jest on sprzeczny z prawem Unii, pojawia się dopiero z chwilą, gdy okaże się, że nie jest możliwa zgodna z prawem Unii wykładnia przepisu, a wymaga on uwzględnienia takiej wykładni (zob. np. wyroki TSUE: z 24 stycznia 2012 r., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 23; z 10 października 2013 r., Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, pkt 28; z 7 sierpnia 2018 r., Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, pkt 41). Okoliczność taka nie zachodzi w odniesieniu do normy

ustrojowej wynikającej z art. 49 k.p.c., a urzeczywistnieniu standardu bezstronności służą obecnie przepisy o tzw. teście niezawisłości i bezstronności.

W konsekwencji czynności procesowe zarówno strony, jak i sądu, które są oczywiście sprzeczne z ostatecznym i mającym moc powszechnie obowiązującą wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, nie wywołują żadnych skutków prawnych, w szczególności czynności sądu, które opierają rozstrzygnięcie na normie uznanej za niekonstytucyjną, nie korzystają z przymiotu prawomocności formalnej ani materialnej. Wynika to wprost ze stosowanej bezpośrednio normy art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zaś czynność sądu wydana na *de iure* nieistniejącej podstawie prawnej stanowi rażące i oczywiste naruszenie zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji RP), trójpodziału władz (art. 10 Konstytucji RP) oraz związania sądów ustawą zarówno w wymiarze pozytywnym, jak i negatywnym, tj. niedopuszczalności „kreowania” normy wyeliminowanej z porządku prawnego na mocy wyroku TK, a zatem w istocie działalności normodawczej zastrzeżonej dla władzy ustawodawczej (art. 178 ust. 1 *in fine* Konstytucji RP).

Z zasady legalizmu i z zasady demokratycznego państwa prawa wynika jednoznaczny wniosek, że w przypadku, gdy normy prawne nie przewidują wyraźnie kompetencji organu państwowego, kompetencji tej nie wolno domniemywać i w oparciu o inną rodzajowo kompetencję przypisywać ustawodawcy zamiar, którego nie wyraził (postanowienie SN z 21 czerwca 2024 r., III CB 44/24).

Wkraczanie sądów w sferę prawodawczą, tj. zastrzeżoną dla mających demokratyczną legitymację organów mających kompetencje w sferze stanowienia prawa, stanowi w konsekwencji również niedopuszczalne naruszenie zasad państwa demokratycznego oraz państwa prawnego (art. 2 i 4 Konstytucji RP, zob. np. postanowienie SN z 3 lipca 2024 r., III CB 26/24).

[a!]

[M. O.]